

УДК 94 (477): 37.035.6

Дудіна О. А.,

Вчитель-методист з історії
та правознавства Ставищенської ЗОШ
I-III ступенів Брусилівського району
Житомирської області

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ 5 КЛАСУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Сучасне ХХІ століття ставить перед педагогами та освітянами нашої Держави актуальні питання підготовки майбутніх громадян, які мають бути гнучкими до різних адаптацій, ризиків та мінливостей життя. Події, які ми пережили впродовж 2013-2014 років, і які переживаємо й надалі засвідчують, що проголошена Незалежність нашої країни у 1991 році потребує постійного захисту і філософського розуміння того, що відбувається, та що буде відбуватися з нами і нашими нащадками. Варто зазначити, що ні одне суспільство не спроможне розвиватися без систематичної діяльності та стимулів, які спрямовуються на формування і виховання громадянина. Такі стимули можемо бачити у Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки», Концепції громадського виховання та інших нормативах. Однак, враховуючи умови політичної нестабільності ідеологічних думок суспільства, на вчителя покладена ще більша місія та відповідальність за якісне навчання та виховання молодих громадян нашої Держави.

Нажаль, як переконливо свідчать констатувальні експерименти останніх років, сучасний рівень патріотичної свідомості в учнів 5 класу ще не зовсім сформований або не відповідає тим стимулам та актуальним вимогам сьогодення [7]. З досвіду роботи стає помітним, що діти цього перехідного віку несвідомо розуміють що таке «Батьківщина», «Незалежність», «Свобода», «Честь». Окрім цього, важливу роль у формуванні патріотичного духу відіграють батьки школярів, так як перші патріотичні почуття засновуються на їх інтересі до найближчого оточення (сім'я, дім, рідне місто чи село, тощо). У більшості випадків батьки пропускають віковий етап, на якому стає можливим ативне формування патріотичних почуттів. Як зазначав А. Макаренко, що патріотизму не вчать, його виховують. Він розглядав процес виховання громадянина як один із найважливіших і найскладніших. «...Виховати громадянина – значило виховати патріота, сформувати в нього такі якості, які б свідчили про належність цієї молоді до великої Держави...» [6].

Зробивши підсумок переконуємося, що використання новітніх методик на уроках історії, коли школярі ще тільки знайомляться із важливим предметом дасть змогу виховати високий національно-патріотичний дух п'ятикласників. Це зумовлено тим, що на ранніх етапах якісного вивчення такого предмету як «історія» дає змогу сформувати громадян,

здатних до свідомого вибору, націоналістичного духу, також інтелектуально-інформаційно збагачених особистостей про свою українську культуру, хронологію історичних подій розвитку Держави.

Варто зазначити, що низький рівень національної свідомості не тільки школярів але й дорослих громадян країни призводить до відсутності єдності, а національна ідея являється ключовим об'єднувальним фактором сильної Держави. У концепції громадянського виховання записано: «Процес розбудови й утвердження суверенної правової, демократичної, соціально-орієнтованої держави органічно пов'язаний із становленням громадянського суспільства в Україні, що передбачає істотну трансформацію світоглядних орієнтацій та самосвідомість народу [4]. Актуальність такого громадянського виховання в Україні зумовлюється водночас процесом відродження нації. Ми переконані, що при вихованні учнів 5 класу важливим аспектом є Національна ідея (тобто свідомість, гідність, самодостатність, впевненість молоді), яка має закладатися на уроках історії.

Наголосимо, що такий підхід у процесі історичного становлення України був тільки віковичною мрією українців, тим самим надихаючи громадян на героїчну працю і боротьбу у часи поневолення Держави. Безумовно, в процесі історичного розвитку, українська національна ідея розвивалася, набувала вдосконалення. Серед українських істориків, учених, які вивчали національну проблему на початку ХХ століття були М. Грушевський, Д. Донцов, М. Міхновський, М. Рудницький та інші. Проте, національне відродження і національна ідея бере свій початок з того часу, як була ліквідована Гетьманщина і залишки української державності, тобто з кінця ХVІІІ ст. [5].

Програма з історії України для загальноосвітніх навчальних закладів передбачає виховання в учнів особистісних рис громадянина України, загальнолюдських духовних ціннісних орієнтацій, сприйняття ідей гуманізму та демократизму, патріотизму, взаєморозуміння між народами на основі особистісного усвідомлення досвіду історії. Працюючи із п'ятикласниками ми стараємося із перших уроків звертати їхню увагу на значення Української козацької Держави – Гетьманщини для майбутніх поколінь, підводячи учнів до висновку, що саме вона була взірцем середньовічної демократії і справедливості.

Враховуючи віковий аспект, ми намагаємось алгоритмічно доносити дітям поняття «Національно патріотичний дух», який поділяємо на такі історичні умови [2, 3]:

- поява різних верств населення в Україні;
- українське мистецтво, культура та розвиток науки;
- духовна спадщина;
- захист і збереження української мови;
- оцінка ролі українського війська в Державній історії;
- відновлення історичного минулого.

Безумовно, у середніх та старших класах школярі будуть детальніше вивчати хронологію історичних подій, однак завданням вчителя історії на ранніх етапах є спроектувати п'ятикласників так, щоб переконати їх за допомогою історичних прикладів що собою являє «Дух Патріотизму».

При здійсненні процесу патріотичного виховання ми використовуємо різноманітні форми роботи як на уроці, так і в позаурочний час, а саме[1]:

- інформаційні дискусії та міні-конференції із не перенавантаженою тематикою диспутів;
- діяльнісно-практичні або групові роботи (конкурси, групові лабораторні роботи тощо);

- інтерактивні методи навчання;
- діалогічні або рольові ігри;
- індивідуальні та творчі завдання;
- наочні виставки та стенди, які містять тематику Національно-патріотичного виховання.

Як висновок до сказаного хочемо зазначити, що дані форми педагогічної роботи є дієвим важелем у формуванні ідеології патріотизму в учнів п'ятого класу. Важливою складовою у педагогічній роботі вчителя – знайти свій підхід та креативно адаптувати теми для якісного сприйняття дітьми важливої інформації про становлення українського патріотизму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ:

1. В. Андреева, В. Григораш. Інтерактивне навчання. – Х.: Основа, 2006. – С. 169-186, 262-263.
2. Білорус О., Лисицин Е., Молоствовцева В. Національна ідея і стратегія національної безпеки України // Віче. – 2001. - №9. – С. 3-23.
3. Коркішко О. Г. Виховання патріотизму молодших школярів у позаурочній виховній роботі : автореф. дис. ... кандидата педагогічних наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / О. Г. Коркішко ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2004. – 23 с.
4. Концепція національно-патріотичного виховання, додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. №641.
5. Кресіна І. Людина і нація як цілісна вартість національної ідеї в Україні // Національна ідея – відповідь на виклик часу. Матеріали наукової конференції. – К., 2001. – С. 66-76.
6. Макаренко А. С. О воспитании. / А. С. Макаренко. – М. : Политиздат. 1988. – 256 с
7. Інтернет ресурс: / режим доступу: <http://natsionalnaideia.com/dosvid/stat.html>